

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

4 An creatio sit aliquid in creatura distinctum ex naturæ rei ab ipsa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94135](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94135)

Varia sententia.

In qua re tres inuenio esse posse dicendi modos. Primus est creationem in ratione actionis non esse aliquid in creatura, sed in ipso creatore esse ipsummet actum diuinæ voluntatis aut diuini imperii, quo res ad extra producit. Dico autem in ratione actionis, nam in ratione relationis, quæ supponit actionem iam terminatam, & resultat ex termino eius, creatio aliquid esse dicitur in creatura, scilicet, relatio quædam talis ad creatorem. Hæc censetur esse sententia D. Thom. 1. p. quæstione 45. articulo 3. quem ita exponit Caietanus, & alii Thomistæ. Ratio Diui Thomæ est, quia creatio non est mutatio, ergo nihil esse potest in creatura, nisi relatio. Antecedens patet, quia mutatio est circa aliquod subiectum, vt ex definitione motus constat: creatio autem non est circa subiectum, vt etiam constat ex definitione eius supra tacta. Primam verò consequentiam probat D. Thom. 1. p. quæst. 45. art. 2. quia actio & passio conueniunt in substantia motus, & differunt secundum habitudines diuersas ad agens, vel passum, ex 3. Physicorum textu 20. Ergo ablato motu à creatione nihil potest remanere nisi relatio, vel creaturæ ad creatorem, vel creatoris ad creaturam.

Secundo quia creatio non potest esse actio transiens formaliter: ergo est formaliter immanens in creante; & dici potest virtualiter seu eminenter transiens, quia vim habet ponendi effectum ad extra, quod quadrat optimè in actum diuinæ voluntatis vel imperii. Consequentia est clara, quia inter illa duo membra nullum est medium. Antecedens verò probatur, quia actio transiens est accidens, & consequenter ex necessitate requirit subiectum, sed creatio non requirit subiectum, ergo non potest esse accidens: ergo non potest esse actio transiens.

Vnde argumentor tertio, nā omnis actio est prior natura suo termino: ergo creatio etiam est natura prior re creata: ergo non potest esse in re creata, sed in creatore. Patet hæc vltima consequentia, quia impossibile est intelligere creationem vt actionem extra Deum, & priorem quam rem creatam, quia in illo priori non intelligitur in quo aut quomodo sit, & non potest concipi actio vt actio in se sola & quasi per se subsistens.

Quartò argumentantur Thomistæ, quia non solum creatio, verum neque vlla actio diuinæ potentie respectu illius potest esse transiens, neque vnquā potest dari actio media inter potentiam Dei, & effectum eius, quæ sit distincta à potentia Dei: ergo multo minus hoc dari poterit in creatione. Antecedens verò probatur primò, quia diuina virtus est intimè præsens in omni effectu suo: ergo immediatè & per se producit omnem suum effectum & non media aliqua actione. Secundo, quia aliàs potentia Dei non solum esset principium sui effectus, sed etiam suæ actionis, quod tamen negat D. Tho. 1. p. quæst. 25. art. 1. ad 3. Tertio, quia actio transiens est complementum potentie actiue: sed non potest Deus habere complementum potentie suæ in creatura, aliàs penderet ab illa: ergo.

Secunda sententia est creationem esse aliquid extra Deum, tamen in re non esse aliquid distinctum à creatura quæ creatur, & ita proprie non esse in illa nisi secundum rationem, realiter tamen & essentialiter esse ipsammet creaturam, videlicet creationem hominis esse ipsam essentiam hominis, & creationem angeli essentiam angeli, & sic de aliis. Hæc sententia vt ponat creationem in re creata, fundatur in hoc, quod actio vt actio, necessario debet esse in suo termino, vel per idcirco, vel aliquo alio modo, quia actio non est nisi dependentia, & emanatio effectus à causa: dependentia autem necessario esse debet in re quæ pender. Quod principium inferius late probabimus: est enim verissimum. Vt autè affirmet hæc

Se 2 opinio

Rursus non vrget quod alii aiunt sequi, posse aliquid assumi vt instrumentum ad creandum seipsum. Primum enim negamus id sequi in rigore & proprietate, nam vt aliquid sit instrumentum physicum, necessario debet supponi existens; & ideo supponitur creatio eius, ad quam ipsum non potuit esse instrumentum. Haberet autem illa ratio nonnullam vim contra eos, qui dicunt rem non existentem posse esse physicum instrumentum: illam tamen sententiam improbabilem censemus. Quare licet ex vi creationis non repugnet quamcunque creaturam fieri per instrumentum creatum, tamen ex conditione præsupposita, & prærequisita ad agendum repugnat rem eandem esse instrumentum suæ primæ creationis. Quod est euident argumentando in simili forma de instrumento generationis seu educationis: nemo enim negabit posse Deum vt gratia existente in Petro ad producendam gratiam in Paulo; negabit tamen posse illa vt ad se ipsam producendam, non ob repugnantiam talis instrumentalis actionis per se sumptæ, sed ob prædictam præsuppositionem existentie ad agendum. Quocirca, si verum est posse eandem rem bis seu duabus totalibus actionibus produci, verè ac propriè terminatis ad eius esse, nullum est inconueniens concedere eandem rem iam creatam posse concurrere effectiue ad sui recreationem, sicut humanitas Christi concurret effectiue ad transubstantiationem panis in ipsam: de quo ait.

Denique eodem modo procedendo per rationes superius factas, facile constabit non habere locum in hoc genere concursus vel effectiōis per potentiam obedientialem.

Aliqui verò magnum inconueniens ducunt, quod nulla sit actio ad extra, quam Deus non possit communicare creaturis, nam si quæ esset, esset maximè creatio. Sed ego nec consequentiam censeo necessariam, nec consequens rectè intellectum esse inconueniens. Posset enim aliquis dicere, actionem illā qua fit vnio hypostatica esse altiorē, magis incommunicabilem creaturæ; itemq; in Theauris diuinæ potentie esse alios modos actionum, quæ aliis titulis superant creationem: nam licet creatio sit omnium prima, & quasi fundamentum aliarum, non est tamen omnium maxima. Rursus aliud est loqui de actionibus, aliud de rebus quæ per actiones fiunt: loquendo ergo de rebus factis, nullū est inconueniens quod possit Deus per creaturam vt per instrumentum agere quidquid sola sua virtute facere potest; quin potius hoc spectat ad efficacitatem diuinæ virtutis, sicut è contrario etiam ad eandem efficaciam pertinet, vt nullam rem possit Deus facere per creaturam, quam non possit facere se solo. Loquendo autem de actionibus, multæ sunt ita Dei propriæ vt non possint esse à creatura, sicut est ipsa actio creandi sola virtute principali. Hoc verò non est proprium Dei, nam etiam actio creaturæ vt talis est, non potest fieri sine illa, nec per aliam creaturam. Cuius rei rationem explicabimus sect. sequenti, vbi etiam attingemus rationem aliam ob quam alii dicunt esse impossibile instrumentum creationis, & inefficacem esse ostendimus.

SECTIO V.

An creatio sit aliquid in creatura distinctum ex natura rei ab ipsa.

Atenuis ferè solum diximus de potentia creandi, simulque declarauimus effectum eius, quatenus est obiectum seu terminus, ad quem illa potentia dicitur habitudinem saltem nostro modo concipiendi: superest vt dicamus de actione ipsa seu creatione quid sit.

Franc. Suar. Metaph. Tom. I.

opinio creationem non distingui vlllo modo nisi secundum rationem à re creata, primū fundari potest in generali propositione, quod nulla actio distinguitur in re à suo termino, sed ratione ratiū. Et hoc modo potest hæc sententia tribui Nominalibus, qui non ponunt actionem mediam secundum rem inter effectum & causam, vt videre est in Ochamo in 2. quæst. 9. & Greg. in 2. dist. 1. quæst. 4. & 5. qui in q. 6. subdit creationem esse in creatura, seu potius esse ipsam creaturam.

VII.
Guillel. de
Rubion in
2. d. 1. q. 1.

Secundo potest hæc opinio fundari in speciali ratione creationis, scilicet, quod sit actio ex nihilo, ideo non possit esse accidens sed substantia, seu per modum substantiæ, si fortasse accidens separatum creetur. Et ad hoc confirmandum iuari potest hæc sententia argumentis prioris opinionis, præsertim tertio. Et confirmari potest, quia si creatio esset aliquid in creatura distinctum ab ipsa, & quasi mediās inter ipsam & Deum, illud quidquid esset, creatum quid esset & factum, nam esset distinctum à Deo, & profluens ab ipso: ergo oportet in illo creationē eius ab ipso distinguere, & sic procederet in infinitum, vel si in aliquo listendum est, listatur in prima creatura. Et ad hoc confirmandum valere possunt argumenta quib. Scotus in 2. dist. 1. q. 5. conatur probare, creationem passiuā (loquitur de relatione) non esse rem distinctā à creatura: quæ refert & soluit Capreol. ibi quæst. 2.

VIII.

Tertio potest hæc sententia fundari in essentiali ratione creaturæ vt sic: nam de essentia creaturæ est vt pendeat à primo ente: ergo dependentia qua pendet, & est in ipsa creatura, & non est aliud ab eius essentia. Hæc autem prima & essentialis dependentia entis participati ab ente per essentiam, est creatio: ergo creatio & est in ipsa creatura, & non est aliud quā eius essentia. vnde non magis potest ab illa distingui quam essentia vniuscuiusque rei ab ipsa. Primum antecedens euidens est, quia licet de essentia primi entis est esse per essentiam, & consequenter esse à se, & non ab alio, ita de essentia omnis alterius entis est, esse ens per participationem, & consequenter esse dependens ab alio. Prima vero consequentia probatur, quia dependere est aliquid intrinsecum creaturæ: ergo conuenit illi per aliquid intrinsecum, conuenit autem per dependentiam. Rursus si effectus formalis est essentialis, etiam forma: sed dependere est quasi effectus formalis dependentiæ: ergo si creatura essentialiter est dependens, dependentia ipsa est de essentia eius. Ergo hoc maxime verum est de prima & maximè immutabili dependentia: huiusmodi autem est creatio: quia, vt supra dicebamus, hæc est prima emanatio entis participabilis ab ente per essentiam, & per hanc potest esse quælibet creatura à solo Deo.

IX.

Ex hoc autem fundamento infertur (consequenter loquendo iuxta hanc sententiā) in omni re creata includi aliquā dependentiam à Deo, omnino inamutabilem, & inseparabilem ab ipsa re creata, tum quia id quod est essentialiter est immutabile; tum etiam quia quod in re non est distinctum, non est separabile manente illa re (ita enim loquimur.) Vnde sic secundo, hanc dependentiam esse à solo Deo: nam omnis dependentia vnius creaturæ ab alia, est separabilis à creatura, præsertim loquendo de rebus creatis, non de modis rerum: nam hoc modo verum est, posse Deum facere se solo quidquid facit per creaturam, vel cum illa, vel in illa, vel ex illa. Atq. ita omnis dependentia à creatura in quouis genere causæ, est accidentaliter & mutabilis: dependentia autem à solo Deo est essentialis & immutabilis. Tertio infertur hanc dependentiam à solo Deo esse propriissimam creationem, cum ad causam materiale nullum ordinem includat. Quarto hinc videtur optima ratio reddi, ob quam non possit creatura ad creationem concurrere, etiam per modum instrumenti, quia hoc

ipso quod penderet ab alia creatura, non esset essentialiter alteri creaturæ, & ita iam non esset creatio.

Tertia sententia est creationem esse aliquid in re creata; nō quidem realiter ab illa distinctum tanquā habēs propriam entitatem, sed ex natura rei tanquā modū eius. Hæc opinio, quantum ad eam partem de existentia creationis in creatura, satis communis est. Tenet eam Gabr. citato loco, Aureol. citatus à Capr. in 2. dist. 1. q. 2. in argum. cont. 1. concl. Ocham in 1. dist. 43. q. 1. Tho. de Argent. in 2. dist. 19. q. 1. art. 1. Aegid. in 2. d. 1. p. 1. q. 3. ar. 2. & de esse & essent. q. 7. qui omnes autores satis etiam explicant, & declarant, creationem non esse rem omnino distinctā à re creatā: interdu etiam vocant illam creationem passiuam, & dependentiam creaturæ à Deo; vocant etiam creationem actiuam seu actionem transcurrentem. Distinctionem autem modalem non satis explicant, imò Aegidius, & non nulli alii negare videntur. Possent fauorem huius sententiæ citari D. Th. in 1. dist. 40. q. 1. ar. 1. ad 1. vbi creationem vocat actionem transcurrentem, & æquiparat illam calefactioni; tamen D. Th. ibi valde ambigū loquitur, nam in omni actione transcurrente videtur ponere actionem formaliter in agente, in passo vero solum effectiue seu per modū passionis, & ita illum interpretatur Deza in 1. d. 27. q. 1. notab. 1. Vnde etiam Caiet. 1. p. q. 25. art. 1. ait, si in Deo potētia executiua est ratione distincta ab intellectu & voluntate, negari non posse quin creatio sit actio transiens, & nihilominus aut illam actionē non esse quid distinctum ab essentia Dei: quia vniuersaliter tenet actionem transcurrentem formaliter esse in agente. Quapropter cauenda est hæc ambiguitas locutionum.

Questionis resolutio.

Inter has sententias hæc vltima vt propofita est, vera mihi videtur, vt autē rem declarem, & ab his quæ certiora videntur, incipiamus, dicendum in primis est, dependentiam creaturæ à Deo esse aliquid realiter & intrinsecū existens in creatura. Hæc assertio sufficienter videtur probata in tertia sententiā, & neminem legi qui sub his terminis eam neget, & in æquivalentibus omnes eam cōcedunt. Omnes enim fateantur creationem passiuam esse in creatura, non tantum vt significat relationem resultantem (illud enim nihil est) sed vt dicit emanationem passiuam, seu fieri creaturæ à Deo siue hæc re, siue ratione distinguantur, nunc enim hoc non agimus: dependentia autem nihil aliud est quam passiva emanatio, seu creatio, loquendo de prima dependentia à solo Deo, de qua nunc agimus. Ratio autem est, quia creaturæ dependere non est denominatio extrinseca in creatura, sed potius in Deo est extrinseca denominatio, quod ab ipso creatura dependeat: sed creatura dicitur dependens à dependentia: ergo dependentia est aliquid in ipsa, & non tantum in Deo. Item quia dependentia quam lumen habet à Sole, aliquid est in ipso met lumine, & idem est in quolibet effectu respectu causæ creatæ, iuxta modum dependentiæ quem ab illa habet, vel in fieri tantum, vel etiam in consequari. Atq. eadem ratione si Deus solus illuminaret aerem dependentia illius luminis à Deo esset aliquid in ipso lumine: nam est eadem ratio, quæ dependentia à Sole, vel fortasse maior: ergo etiam illa dependentia qua creatura secundum se totam pendet à Deo, est aliquid in ipsa creatura. Parec consequentia, quia si in aliis effectibus dependentia est, aliquid in ipsis, ideo est, quia dependentia dicit modum, vel conditionem effectus non causæ: hæc autem ratio æquē vel magis procedit in dependentia totali.

Dico secundo: Hæc dependentia creaturæ à creatore, non est omnino idem quod creatura, quæ est minus illius dependentiæ seu creationis, sed est aliquid aliud.

quid in ipsa, à parte rei distinctum ab ipsa. Probatur primò per rationem inductionis, inductione facta in omnibus aliis dependentiis effectuum à suis causis efficiētib, nam in omnibus actio & consequenter etiam dependentia, distinguitur ex natura rei à suo termino, ut supra tactum est, & infra in proprio prædicamento ex professo tractabitur: ergo & dependentia creationis erit in re distincta à termino, solum enim differt ab aliis, quia est dependentia ab efficiente sine concursu materiæ vel subiecti: hoc autem discrimen nihil refert ad tollendam distinctionem, ut ex dicendis constabit. Secundò probatur, quia hæc dependentia est mutabilis & variabilis in creatura, manente eadem re quæ sit: ergo distinguuntur à parte rei. Consequentia fundatur in principio supr. tractato disp. 7. sect. 2. ubi ostendimus hoc esse certum signum distinctionis, vel realis, vel saltem modalis, si ex duobus terminis realibus vnum sine altero à parte rei esse possit. Et hoc est præcipuum indicium quo in aliis actionibus probamus actionem distinguì à parte rei à termino. Antecedens autè probatur, quia dependentia illa, qua nunc Deus conservat quantitatem sine subiecto in sacramento, distincta est ab illa qua conservabat eandem quantitatem in substantia panis, nam illa prior pendebat à materia, altera verò minimè, sed est per modum creationis: ergo si Deus crearet à principio quantitatem extra subiectum, & postea illam vniiret subiecto & conservaret dependentem ab illo, maneret eadem quantitas sine priori dependentia creationis; quod enim ibi simul maneat duæ dependentiæ totales, improbable est, ut infra ostendam: ergo dependentia creationis separabilis est à termino creato. Quod ergo in hoc exemplo apparet, in omni creatione intelligendum est, tum quia est eadem ratio: tū etiam quia si quid difficultatis in hoc esse videtur, in omni creatione interuenit: quod si in aliqua re cessat, etiā in omnibus cessat.

XIII.
Etenim
propter
causam

Non possumus autè in ordinario modo creationis substantiarum asserere exempla, quia huiusmodi creatio à solo Deo fit semper & ex natura rei, & quicquid à Deo propriè creatur ex nihilo, perpetuò conservatur eadem actione, ut infra dicitur: quia hoc postulat natura rei. Tamen hinc non potest sumi argumentum omnimodæ identitatis, & inseparabilitatis, nam satis est, quod interueniēte miraculo, seu opere supernaturali variari possit dependentia circa eandem creaturam, quia hoc ipsum fieri non posset sine aliqua distinctione in re. Quod autem id fieri possit per miraculum, declarari potest (præter argumentum factum) iuxta probabilem opinionē, quod creatura possit esse instrumentum creationis, nam tunc potest Deus creare eandem rem, vel se solo, vel per instrumentum, & tunc dependentiæ sunt diuersæ circa eandem rem, nam quando creat per instrumentum, longe diuersa est dependentia quam si esset à solo Deo, nam per illam pendet effectus simul à Deo, & à creato instrumento, quod intelligi non potest sine noua & distincta dependentia. Neque enim quando effectus fit à Deo per causam secundam principalem, vel instrumentalem, sunt ibi duæ dependentiæ, vna à solo Deo, quæ semper maneat, altera à creatura, quæ mutetur, ut in discursu huius sectionis ostendimus, & sæpius repetemus in duabus disputationibus sequentibus: ergo necesse est totam dependentiam variari circa eandem rem. Quocirca cum probabile sit, quando generantur vermes, vel caro ex speciebus consecratis, iterum creari, sub illis eandem numero materiam primam, quæ antea fuerat in pane, & fit etiam probabile creari media humanitate Christi instrumentum, tunc licet materia prima quæ creatur, sit eadem quæ antea fuit, tamen dependentia eius est diuersa propter causam dictam. Ac denique si Deus annihilaret vnum angelum, & postea illum iterum crearet, non oporteret dependentiam

Franc. Suar. Metaph. Tom. I.

esse eandem numero, quæ antea fuerat, nam licet Deus id facere possit, non est cur dicamus esse necessarium: quia si idem lumen successiuè pendet à diuersis agentibus per diuersas dependentias, cur non potest facere Deus ut idem Angelus ab ipso successiuè pendat diuersis dependentiis? Hæc igitur omnia satis ostendunt esse aliquam distinctionem in re inter dependentiam creaturæ & terminum eius.

Tertio est ratio à priori, quia hæc dependentia non est de essentia substantiæ, qualitatis, aut quantitatis dependentis, sed est via quædam ad ipsam. Quod patet ex ipsa ratione substantiæ, & idem est de aliis: nam substantia, licet creata sit, in essentia sua est quid absolutum, solumque includit essentialiter esse per se, & in speciebus substantiæ intelligitur essentialis ratio completi per similes differentias absolutas, absq; illa habitudine transcendentali, quam essentialiter includit actualis dependentia. Possery hoc confirmari, quia de essentia creaturæ non est actu esse, ergo neque actu dependere: quæ illatio habet vim iuxta sententiam quæ distinguit existentiam ab essentia ut actu creata: iuxta nostrā vero sententiam minorem habet efficaciam. Quod autem hæc dependentia actualis non sit essentialis, latius & efficacius probabitur inferius contra secundam sententiam, ab incommotis quæ ex illa sequuntur, eo quod non recte declarat essentialē dependentiam quam habet creatura à creatore.

XIV.

Ratio à
priori
concl.
sumit.

Dico tertio: Hæc dependentia quæ est in creatura, non est res omnino distincta realiter à termino creationis, neq; est sola relatio resultans ex termino creationis, sed est modus quidam ex natura rei distinctus ab ipso termino. In his omnibus æquiparamus creationem omnib. aliis dependentiis, in quibus omnia illa ferè sunt certa, & ab eis sumitur argumentum satis efficax per inductionem & similitudinem, quia differentia, quod actio sit ex subiecto, vel non ex subiecto, nihil ad hæc omnia refert, ut facile ex dictis patet, & magis constabit ex solutionibus argumentorū. Et præterea probo breuiter singula. Et in prima quidem parte nulla est controuersia, tum quia superfluum est, fingere illam entitatem, cum ad omnia quæ diximus, satis sit modus distinctus; tum etiam quia secundum fundamentum secundæ sententiæ efficaciter procedit contra huiusmodi entitatem: tū denique, quia illa entitas non potest esse substantia per se distincta: quis enim illam intelligat, autingat? vel quis dicat non posse Deum creare vnam solam substantiam? & similia incommoda facile possunt ex illa positione inferri. Neq; etiam est propria entitas, quæ sit forma accidentalis, cum in subiecto non sit, neque possit accidens intrinsecè terminari adandum esse substantiale: superest ergo ut sit modus quod intendimus.

XV.

Dependen-
tia creatu-
ra à Deo,
modus est
ex natura
rei distin-
ctus ab ip-
so.

Secunda pars de relatione resultante, siue illa sit res, siue modus ex natura rei distinctus à creatura, siue non eo modo quo dicitur esse resultans, non potest esse dependentia de qua nunc agimus, quia fundatur in ipsa dependentia: nullum enim aliud fundamentum, vel rationem fundandi habere potest, ex his quæ Aristoteles numerauit 5. Metaph. cap. 15. tex. 20. Et patet, quia ideo creatura refertur ad Deū, quia ab illo pendet. Item, quia relatio est natura posterior quam res creata, in eaque subiectatur tanquā in proprio subiecto: dependentia autem est ordine naturæ prior non solum quam relatio, sed etiam quā res creata, saltem sub aliqua ratione, scilicet, quia via est prior quam terminus, & fieri, quam factum esse. Tertio tandem, quia hæc relatio dicitur resultare posito fundamento & termino: dependentia autè non resultat ex termino, sed potius est via ad illum, seu emanatio eius à Deo. Relinquitur ergo ut solum sit quidam modus modaliter distinctus à creatura quæ pendet. Quod tandè optime confirmat signum illud distinctionis ex natura rei, quod supra adduximus.

XVI.

§ 3

mus.

mus. Nam, licet creatura & dependentia eius ita cōparentur, vt possit hæc eadem creatura permanere, variata dependentia seu creatione, tamen è conuerso non potest hæc creatio seu dependentia manere quin suum intrinsicum terminum secum ferat: quia essentialiter est fieri vel cōseruari talis termini: signū ergo est solā distinctionē modalem hic interuenire.

XVII.

Dico quartò: Hæc dependentia non habet veram rationem mutationis: habet tamen veram rationem viæ seu fieri creaturæ, & sic appellatur creatio passiva: habet etiam veram rationem emanationis à Deo, & quatenus ab ipso est, verè ac propriè dici potest actio ipsius Dei, formaliter transiens, qua producit creaturam. Vt intelligatur tota conclusio, suppono in actione quæ sit ex subiecto, coniungi hæc tria, quæ habitudine & denominatione distinguuntur à nobis, non tamè re ipsa, etiam distinctione modali, scilicet fieri termini, actionem agentis, & passionem seu mutationem subiecti: idem enim dependentiæ modus respectu formæ quam inducit, dicitur fieri seu via ad illam, respectu agentis, dicitur actio eius, & respectu passivi dicitur mutatio seu passio. Ex his ergo tribus hoc vltimum non habet locum in creatione. Et hæc est prima pars assertionis: quam rectè docuit D. Th. negans negationem esse mutationem: & eandē probat latè Gregor. supra conclus. 2. In qua ob hanc causam merito dicit, quamuis omnis passio sit actio, vel habeat actionem coniunctam: non tamen è conuerso omnem actionē inferre passionem: quia nō semper actio vsatur circa subiectum seu passum: passio autem intelligi nō potest sine patiente, nec mutatio sine mobili. Cum ergo creationis dependentia non supponat aliquod subiectum ex quo fiat, non potest veram rationem passionis aut mutationis habere.

XVIII.

Dices: Creatura ipsa mutatur, cum creatur, nam aliter se habet, quam prius: vnde noua relatione refertur ad Deum: non quidem per mutationem Dei, sed ipsius creaturæ: iuxta doctrinam Aug. 5. de Trinit. c. vlt. Responderetur facile, mutationem interdū propriè dici, & sic solum dici de subiecto, quod duratione (vel secundum aliquos ordine naturæ) præexistit, & per actionem aliter se habet quam prius se haberet. Et hoc sensu negamus creationem esse mutationem, & clarius diceretur nō esse passionem. Interdum verò latius mutatio dicitur de omni actione aut effectione, quæ aliquam nouitatem ponit in effectu, & sic dicitur per generationem mutari nō solum materia, sed res genita: & hoc sensu dici potest creatio mutatio, minus tamen propriè, quia res quæ creatur, non dicitur propriè se habere aliter quā antea, quia antea nihil erat: sed dicenda est habere esse simpliciter, quod antea non habebat.

XIX.

Ex hac autem ratione & responsione intelligitur, habere locum in creatione illam habitudinem viæ ad terminum, quæ fieri passiuum appellari solet. Primum enim huiusmodi via seu fieri ex sua ratione formali non dicit habitudinem ad subiectum, sed solū ad terminum: ergo ex præcisa ratione sua non repugnat creationi. Deinde huiusmodi fieri in aliis effectiōnib. nihil aliud est quam dependentia effectus à causa quatenus est tendentia quædam ad effectum. Sed hoc totum reperitur in hac dependentia creationis. Præterea, quia in omni eo quod mutatum est, interuenit mutari, ergo in omni eo quod factum est, interuenit fieri. Maxime quia hoc ipsum, nempe de nouo factum esse, est aliquo modo esse mutatum saltem latè loquendo, vt diximus.

XX.

Tandem hinc facile ostenditur vltima pars assertionis, nimirum huic dependentiæ creaturæ, quatenus dicit habitudinem ad diuinam potentiam à qua fluit, cōuenire propriam rationem actionis seu creationis actiue. In qua parte videtur præcipue posita dissensio inter autores circa præsentem questionem. Cauendum tamen est ne solum de nomine cōtendatur. Pendet enim hæc questio ex illa Philoso-

phica, an actio transiens sit formaliter in agente vel in passio: quam infra in proprio prædicamento tractaturi sumus. Nunc solum aduerto, inter eos qui ponunt actionem transeuntem in agente, quosdam esse ponere vt modum quandam absolutum ineludentem transcendentalem respectum aduenientem de nouo potentie actiue cum actu agit, & actiuitatem illam. Et qui ita sentiunt de actione transeunte, facis consequenter loquuntur, negando in Deo huiusmodi actionem, nam esset in illo magna imperfectio. Verum tamen modus ille explicandi transeuntem actionem est nō solum contra Aristotelem & grauiores Philosophos, sed etiam plane improbabilis, vt pote sine fundamento aut ratione confectus, cum vix possit intelligi. Alij ergo ponentes actionem transeuntem in agente, dicunt nihil in eo esse nisi relationem realem in correlatam ex productione effectus. Et hi consequenter etiam negant Deo actionem transeuntem, quia in Deo non resultant relationes reales ex effectibus eius. Hi tamen fortasse dicerent consequenter actionem in Deo esse relationem rationis: quod quam sit improbabile, per se satis constat. Et similiter mutatur illa sententia fundamento parum probabilis: nā relatio illa si resultat in agente creato, supponit effectum productum: quomodo ergo erit actio? Si verò non resultat, sed quasi per se ac primo fieri dicitur ab ipsa potentia agente, vt quidā Scotistæ imaginantur, est mera fictio & sine fundamento. Alij denique ponentes etiam actionem transeuntem in agente, dicunt non esse aliquid nouum absolutum vel respectum in re distinctum à potentia, eique additum, sed esse ipsam met potentiam agentem vt coniunctam actu suo effectui, seu connotando quod ab illa actu pendeat effectus. Et hi non grauabuntur cedere actionem transeuntem etiam in ipso Deo, immo consequenter loquuntur. Verum hi solo nomine ponunt actionem transeuntem in agente: & ideo cum eis nunc non disputamus.

Supponimus ergo cū Arist. 9. Met. tex. 16. actiones, quæ habent terminū factum extra causam agentem, esse in ipso passo seu termino, & non in agente. Et iuxta hanc sententiam dicimus, dependentiam creaturæ, vt est quidam fluxus à Deo, habere veram rationem actionis transeuntis. Et probatur primò, quia in calefactione ignis & omnib. similib. dependentia quæ sit calor in passo, non alia ratione est actio caloris existens in igne, nisi quia est fluxus quidam caloris ab illo manans: sed dependentia quæ sit creatura à Deo, est fluxus quidam manans ab ipso Deo: ergo habet veram actionem actionis. Dicunt aliqui, non sufficere ad rationem actionis, quod sit fluxus à potentia actiua, sed oportere quod sit actualitas & cōplementum eius. Sed hæc responsio tantum videtur consistere in verbis, quia nulla potentia actiua vt sit, recipit cōplementum seu actualitatem ex actione, sed solū exercet suam actualitatem: hoc autem exercere non est se actuare, sed aliud in actum reducere, quod Deo è cōueniens. Nam in qualibet potentia merè actiua solū est extrinseca denominatio, potentie enim actiue actione immanente se ipsas actuāt, nō tamen vt actiue tantum sunt, sed quatenus sunt etiam passiuæ.

Vnde argumentor secundo, nam quid obstat quominus hic fluxus creationis vt à Deo habeat veram rationem actionis? Aut enim obstat carētia subiecti eo quod actio debet ordine naturæ antecedere rem factam. Et hoc non, quia quoad hoc eadem ratio est de illa dependentia vt est fieri passiuum: vnde sicut secundum habitudinem dependentiæ suæ viæ potest in suo genere antecedere, etiam si non in sit subiecto, etiam poterit in ratione actionis. Et vtrumque magis constabit ex solutionibus argumentorum. Vel obstat perfectio diuinæ potentie: & hoc non, quia actio transiens non pericit potentiam à qua fluit, sed potius quicquid ipsa perfectionis habet, à potentia recipit: non ergo magis derogat perfectioni diui-

diuinae potentiae, quod actio transiens profluat ab ipsa, quam quod profluant ipsimet effectus. Quod vero inter effectum & potentiam mediet actio, non magis derogat perfectioni potentiae Dei, quam quod mediet dependentia: & utrumque prouenit ex limitatione & potentialitate ipsorum effectuum. Denique, etsi gratis demus, respectu alicuius potentiae creatae actionem transeuntem dici posse extrinsecum complementum, aut perfectionem eius, eo quod talis potentia sit natura sua ordinata & instituta propter talem actionem, tamen necesse non est hoc attribuere actioni emananti a potentia Dei: quia haec potentia talis est, vt non sit ex se ordinata ad actionem, sed solum ex plenitudine perfectionis suae illam habere possit. Quod per quandam participationem conuenit etiam aliquibus principiis agendi creatis, vt supra actum est, & infra disputando de potentijs, latius dicetur. Non est ergo de ratione actionis transeuntis vt sit, quod sit perfectio potentiae actiuae, etiam illo extrinseco & improprio modo.

XXIII. Tertiò argumentor, quia potentia actiua Dei ad extra formaliter loquendo non est intellectus neque voluntas, sed potentia executiua ratione ab eis distincta, vt infra ostendemus disputando de attributis Dei: ergo actio talis potentiae non potest esse formaliter immanens, quia tantum intellectus & voluntas in re materiali agunt immanenter: potentia autem executiua est immediatè actiua ad extra. Actus ergo voluntatis Dei non est ipsa actio, quia ad extra agit, cū solum sit applicatio potentiae executiuae ad agendum. Quin potius, etiam si quis teneat voluntatem Dei esse proximam potentiam agendi ad extra, non recte dicit voluntatem Dei secundum id, quod realiter est in ipsa, esse actionem, quia ad extra producit: nam potius est ipsum principium agendi ad extra, quia est ipsa formalis perfectio voluntatis Dei, quae in ipso potius est per modum actus, quam per modum potentiae receptivae sui actus: principium autem agendi ad extra, nunquam intrat (vt sic dicam) actionem ipsam, cum à tali principio talis actio fluat. Respectus autem rationis, qui intelligitur addi libero actui voluntatis Dei, vt volentis rem quam ad extra producit, non potest habere rationem actionis realis, cū ille nihil sit: haec autem sit vera ac realis productio seu factio, à qua Deus denominatur factor coeli & terrae. Et eadē ratio explicari potest ad intellectum, etiam si in eo ponatur executiua potentia. Vnde recte Scotus in 4. d. 1. q. 1. §. 1. ita ergo generaliter probat, actum intellectus vel voluntatis non posse esse productum termini vt actionem, sed solum vt principium, quia actio productiua, & id, quod producit, sunt in eodē. In quo fauet aperte huic sententiae, licet in 2. d. 1. q. 5. & alijs locis aliter sentire videatur.

Aliarum opinionum fundamenta soluntur.

XXIV. Ad primam rationem primae opinionis respondetur, concedendo antecedens, scilicet creationem non esse mutationem, negando tamen consequentiam, scilicet non esse actionem est enim ab inferiori ad superius negatiue: actio enim latius patet quam mutatio. Cum vero dicitur actionem includere substantiam motus & relationem, si intelligatur de ratione praecisa actionis (vt argumentum exigere videtur) falsa est assumptio, nam solum includit substantiam fluxus, seu dependentiae cum transcendentali habitudine ad principium, à quo fluit. Si autem intelligatur illa propositio de actione cum motu, seu praesupposito subiecto, sic quoad utramque partem potest bene vel male intelligi: nam si loquamur realiter, seu identice, verum est, talem actionem esse ipsam substantiam motus, tamen id non habet ex eo, quod est actio, sed ex eo, quod est talis actio, scilicet, quia est ex subiecto: secundum praecisionem autem ac for-

males conceptus non est verum, quia motus vt sic dicit actum mobilis, quod non dicit actio vt actio: & ideo quamuis auferatur ratio motus seu mutationis, potest manere substantia fluxus seu dependentiae, quae sufficiat ad rationem actionis. Similiter cū dicitur, relationem coniunctam substantiae motus esse de ratione actionis, id potest intelligi vel de relatione praedicamentali: esultante, vel in causa agente, vel in effectu facto, & sic falsa est propositio, quia actio non est aggregatum ex relatione praedicamentali, & ex motu. Item, quia actio est prior tanquam actio fundandi huiusmodi relationem. Vel potest intelligi de relatione transcendentali ipsiusmet emanationis seu dependentiae ad suum principium, & sic vera est propositio assumpta: non tamen recte inde inferitur, ablata mutatione non manere, nisi relationem praedicamentalem, aut effectus ad causam, aut causae ad effectum: nam adhuc potest manere transcendentalis habitudo ipsiusmet dependentiae à suo principio, quamuis sit dependent a sine subiecto, & sine propria mutatione. Quae omnia tam videntur per se clara, vt vix sit credibile D. Thom. vsum fuisse illa ratione ad concludendum, creationem tantum esse relationem praedicamentalem resultantem in creatura facta. Et ideo aliqui conantur exponere de relatione transcendente: alii, ita vt per eam intellexerit illam dependentiam, quam nos diximus esse in creatura à creatore. Non enim est inusitatus hic loquendi modus apud D. Thom. nam 3. p. q. 2. saepius vocat vnionem relationem, & nunquam distinguit inter relationem praedicamentalem, & modum vnionis, cum: amen negari non possit, quin detur ille modus includens transcendentalē habitudinem ad vnibilia. Est ergo probabilis haec expositio, non tamen potest ad omnes D. Thom. locutiones accommodari, vt patet ex solutionibus argumentorum, articulo 3. q. 44. 1. p.

Ad secundum negatur antecedens, est enim creatio actio formaliter transiens, non quod ab vno subiecto transeat in aliud, vt Deza supra impugnare videtur, sed quod effectiue exit ab agente, & est in termino, ideoque ad illum transire dicitur. Petitur vero in illo argumento, an haec actio creatiua sit accidens. In quo Agidius, & alij affirmant, nam est vnio cōe actio, & consequenter est de praedicamento actionis, quod est vnum ex praedicamentis accidentium. Nec repugnat accidens esse viam ad substantiam, quia generatio substantialis etiam hoc habet: & hoc ipso, quod dicitur via, dicitur quid imperfectum, & entis ens. Cum autem quaeritur huius accidentis subiectum, respondent esse ipsummet terminum: nam licet in vno genere, scilicet termini, sit posterior, tamen in genere causae subiectiuae potest esse natura prior. Sed hoc vltimum difficile creditu mihi est, primò, quia non existit mo creationem habere causam materialem, ergo neque habere potest causam subiectiuam, sunt enim idem. Antecedens patet, quia haec est potissima differentia actionis creatiuae ab omnibus alijs, quod sit ex sola vi agentis sine cōcurfu materiae vel subiecti. Secundò, quia non intelligo, quod terminus via possit esse prior ipsa via sub aliqua ratione includente realem existentiam. Quod addo propter rationem finis, sub qua terminus est prior natura, quia causa finalis vt sic non praerequirat existentiam realem: ac vero causa subiectiua intrinsecè praerequirat existentiam realem: ergo terminus non potest sub ea ratione preintelligi ordine naturae suae: vig. quia nullum habet esse reale, quod non per illam viam ad illum peruenerit.

Quapropter facilius videtur posse responderi actionem vt actionem non requirere subiectum inhaesionis, sed principium à quo fluat, quia actio vt actio non dicit habitudinem ad id in quo, sed ad id à quo: nam inde prouenit, quod actio vt actio nullam denominationem formalem conferat passo, sed solum

XXV. Creatio actio est transiens forma

XXVI. Creatio an sit accidens, cuius subiecti.

lum agentis. Veruntamen hæc responsio licet de actione, ut actio est, satisfacere possit, tamen de creatione passiva, seu dependentia ut sic, adhuc restat difficultas, quia fieri ut sic non dicitur habitudinem ad principium, sed ad rem, quæ pendet seu fit, & ideo de illa ut sic explicare oportet, in quo subiecto fit. Vnde iterum virgeri potest difficultas de actione, nam licet actio, ut actio non respiciat subiectum inhesionis, tamen in re ipsa semper habere debet aliquod subiectum inhesionis.

XXVII. Multi ergo negant hanc dependentiam, quæ est creatio, esse accidens, asserentes esse modum substantiale rei, quæ creatur, qui reductivè pertinet ad prædicamentum substantiæ: quia nihil aliud est, quam ipsamet substantia secundum quod est in fieri, & quasi in statu imperfecto. Idque confirmari potest, nam motus propter hanc causam non collocatur ab Aristotele in aliquo prædicamento, sed reducitur ad prædicamentum sui termini: quod intelligendum est de motu præcisè, ut est via ad terminum, quia, ut est actio vel passio, in suis prædicamentis collocatur: quia, ut sic comparatur per modum formæ ad agens vel patiens, tamen ut via non proprie comparatur ad terminum ut formam, sed solum ut imperfectum ad perfectum. Sic ergo creatio passiva quatenus est via ad terminum substantialem, reducitur ad prædicamentum substantiæ: non habet autem rationem passivam, quia non est in subiecto. Vnde quatenus illud fieri concipitur, ut prius natura suo termino, concedendum est non esse in subiecto, sed concipi quasi in se: quod non est inconueniens: imò potius hæc est singularis excellentia, & modus dependentiæ creaturæ. In eodem vero instanti temporis, in quo fit, est per intimam coniunctionem, & quandam identitatem in ipso termino, non tanquam in subiecto, sed secundum specialem & propriam habitudinem, qua via respicit terminum: in qua non requiritur prioritas naturæ ex parte termini, quia non requirit veram causalitatem, sed meram terminationem. Sicut calefactio & est in re, quæ calefit, & in calore qui fit, in illa ut in subiecto inhesionis quod supponit, in hoc vero ut in termino formali, ad quem tendit, & ideo illud non supponit, sed secum affert, eique identifiatur. Sic ergo in dependentia creaturæ, ablato ordine ad subiectum, quod non habet, relinquatur habitudine ad terminum, in quo non est tanquam in subiecto, sed alia speciali & propria ratione, ut quidam modus eius. Hoc enim commune est multis aliis modis, ut habeant propriam rationem efficiendi, ut constat de modo unionis, & de modo substantiæ, ut infra videbimus.

XXVIII. Vnde consequenter dici potest, illam dependentiam creativam, ut habet rationem actionis, non esse actionem accidentalem, cuiusmodi est illa, quæ indiget subiecto, sed esse actionem substantialem: ideoque non collocari in prædicamento actionis, sed reduci ad prædicamentum substantiæ. Vel addi etiam potest, in prædicamentis accidentium non tantum collocari ea, quæ sunt vera ac propria accidentia, habentia veram inhesionem in subiecto, sed etiam multa, quæ imitantur modum accidentium in denominatione, & quasi in formatione extrinseca, vel intrinseca, ut habitus, locus continens, & similia, & fortasse actio ut actio in vniuersum ita se habet: sic ergo in proposito dici potest, quod licet dependentia creationis in se sit modus quidam substantialis, tamen per respectum ad agens induit modum accidentis, idque satis est, ut in prædicamento actionis collocetur. Quæ responsio est probabilis, sed prior verior videtur, ut dixi in 3. tom. 3. par. disp. 50. sect. 5. Ex quibus responsum etiam est ad tertium argumentum eiusdem primæ sententiæ.

XXIX. Ad quartum responderetur falsum esse antecedens, scilicet, nullam esse actionem transeuntem respectu Dei: quin potius omnis actio transeuntis, est actio ipsius

Dei: nam si sit à creatura, est à Deo per generale concursum, ita ut vna indiuisibilis actio eadem sit creaturæ, & Dei. Quo fit, ut non solum omnis actio transeuntis agētis creati, sit etiam transeuntis respectu increati, qui extra vtrumque fluit, sed etiam omnis actio immanens agentis creati, sit transeuntis respectu Dei, quia, ut est à Deo, fluit extra ipsum. Nec dici potest, has actiones non comparari ad Deum ut actiones, sed ut effectus, tum quia gratis hoc dicitur, cum habitudo ad vtrumque agens sit eiusdem modi, tum etiam, quia illa actio tendit in vltiorem terminum, vnde ab vtroque agente est, ut fluxus quidam ad terminum, & hoc est esse actionem. Denique, quia ad actionem non est actio. Et eisdem rationibus à fortiori concluditur, cum Deus agit se solo ex præsupposito subiecto, ibi interuenire actionem transeuntem Dei: quis enim credat calefactionem, vel illuminationem factam ab igne vel Sole esse actionem, non vero factam à solo Deo? aut aliquid minus in re habere hanc quam illam? aut si nihil minus in re habet, non esse æque veram actionem.

Ad primam ergo probationem illius antecedentis responderetur ex intima Dei præsentia solum concludi Deum agere in omnibus immediate virtutis & suppositi, non vero sine actione media: hæc enim non intercedit propter distantiam agentis, sed actus, quia est formalis causalitas eius, quæ semper esse debet in effectu. Ad secundum responderetur concedendo sequelam: nam potentia executiva Dei vere est principium sui effectus & suæ actionis: est enim de ratione actionis transeuntis, ut realiter fluat à sua potentia: D. Tho. autem citato loco, vel loquitur iuxta primam sententiam, vel loquitur de potentia Dei respectu actus immanens, qui etiam est causa effectuum ad extra. Ad tertium iam dictum est, quomodo actio ut sic, non sit verum complementum potentie actiue, vel si hoc aliquibus largo modo tribuatur, non tamen esse de ratione actionis ut sic.

Ad fundamenta secundæ sententiæ, quatenus fundent dependentiam non distingui ex natura rei à termino, dicendum in primis est, hoc vniuersè sumptum de omni actione & termino eius esse falsum, ut supra tactum est explicando causalitatem efficientis causæ, & infra etiam dicitur tractando de prædicamento actionis. Deinde negatur quoad hoc esse specialem rationem in creatione, & minus in ea distingui dependentiam à termino, quam in aliis actionibus, ut scilicet in superioribus probatum est, & declaratum, quomodo huic distinctioni non obstat, quod creatio sit productio ex nihilo. Nec sequitur processus in infinitum, idem enim inferri posset in qualibet actione, nam qualibet actio suo modo est effectus agentis, à quo fluit, non tamen fit, aut fluit per aliam actionem, quia non fluit ut effectus, sed ut fluxus & dependentia ipsa. Ita ergo creatio lato modo dici potest creatura, quatenus ipsa etiam ex nihilo fit à Deo, tamen non est creatura simpliciter ut res facta, & terminus effectus actionis Dei, sed ut ipsa dependentia & effectio: & ideo ad eam non est necessaria alia creatio, quia eius essentialis ratio est quod sit dependentia, & ideo ad illam non est necessaria alia dependentia. Quæ responsio sumitur etiam ex D. Tho. 1. par. q. 45. artic. 3. ad secundum. Et hinc est, quod licet creatura possit mutare dependentiam ab hoc vel illo agente, tamen in ipsa dependentia non possit mutari habitudo ad hoc vel illud agens, nisi mutata dependentia, quia per se ipsam, & non per aliam dependentiam dicitur habitudinem intrinsecam ad tale agens.

Vnde ad tertiam partem illorum argumentorum responderetur, duobus modis intelligi posse creaturam esse ens essentialiter pēdens à Deo: vno modo, quod ipsa actualis dependentia sit de essentia creaturæ, & sic non est verum, nisi de sola ipsa dependentia actuali, quam constat esse suammet essentialiam modalem. Ipsa vero non est de essentia eius creaturæ, cuius est mo-

In quo prædicamento sit creatio.

Actio enim non est effectus Dei.

SECTIO VI.

Utrum de ratione creationis sit nouitas essendi.

Ergo nouitate mundi duplex est consideratio, una quoad substantiam eius, altera quoad motum. Hæc posterior est propriè Physica, & ideo prætermittenda est in hac scientia, quanquam non poterimus illam, non attingere inferius demonstrando Deum esse, & non posse dari processum in infinitum in causis efficientibus, tam per se, quam per accidens subordinatis. Prior vero consideratio est propriè Metaphysica, nam pertinet ad causalitatem entium quatenus entia sunt: estque necessaria ad declarandam rationem creationis, & ideo in hunc locum optimè cadit.

Argumenta ad partem affirmatiuam questionis.

Diximus enim creationem esse productionem ex nihilo: ergo necesse est, ut res, quæ creatur, prius fuerit nihil: ergo de ratione creationis est, ut ante illam præcedat, non esse simpliciter, & omnino eius rei, quæ creatur: ergo de ratione creationis est nouitas essendi. Patet hæc vltima consequentia, quia omne id, quod habet esse post non esse, habuit aliquando initium essendi, & hoc est habere nouitatem essendi. Secundò, quia de ratione creationis est, ut à cōseruatione distinguatur, saltem ratione & denominatione, iuxta ea, quæ tractanda sunt disp. sequenti: sed nō in alio distinguitur, nisi quia creatio dicit nouitatem essendi, quam non dicit cōseruatio: ideo enim Angelus, qui nunc cōseruatur à Deo eadem actione, qua creatus fuit, non creatur nunc, quia in præsentī nunc non habet nouitatem essendi, ergo. Maior patet, quia si in aliquo effectu non distingueretur creatio à cōseruatione, talis effectus nunquam esset creatus, sed cōseruatus semper, quod planè videtur inuoluere repugnantiam. Quomodo enim cōseruabitur, quod factum seu creatum non est? Tertiò, de ratione creaturæ est, ut non sit æterna: ergo de ratione creationis est, ut non sit æterna: ergo de ratione creationis est nouitas essendi. Consequentia sunt claræ: antecedens vero potest primò Theologicè probari, quia sancti Patres colligunt Verbum esse verum Deum, quia ab æterno productum est. Et inde putant sufficēter probari illam productionem, non esse creationem, quia æterna est: ergo supponit repugnare creationi æternitatem. Consequentia est clara, & antecedēs probatur ex Athanas. orat. 2. con. Arian. & Nazian. orat. 32. cum Scholio Nicet. num. 58. Basil. lib. 4. cont. Eunom. §. Quod Filius non sit creatura, & Cyrill. Alexand. Dialog. 4. de Trinit. Damasc. lib. 1. de fide, c. 8. & 9. Ambros. lib. 1. Hexam. c. 3. & aliis, quos infra referemus. Secundò probatur idem antecedens ratione Philosophica, quia, quod æternū est, est immutabile: repugnat autem creaturæ immutabilitas. Antecedens patet, quia, quod est æternum, necesse est ita infinita duratione permanere, sicut ex æternitate fuit, aliàs esset aliquid æternum finita tantum duratione permanens, quæ est manifesta implicatio contradictionis. Quod autē ex necessitate permanet eodem modo, & in eadem dispositione per infinitam durationem, immutabile est. Vnde confirmatur, nā si creatura esset æterna, cogeretur Deus infinito tempore, vel duratione eam cōseruare. Et eadem ratione ac necessitate eam semper perpetuò cōseruaret, quia non est maior ratio de vna duratione, quam de alia.

Contrariæ opiniones referuntur.

Propter hæc & similia argumenta, aliqui Theologi asseruerunt, de ratione creationis esse, quod per

est modus & dependentia, cum ostensum sit esse quid separabile ab ipsa: & in hoc se su procedit totum illud argumentum, quod proinde nihil concludit. Alio ergo modo intelligendum est creaturam esse ens essentialiter pendens à Deo, quia nimirū est ens talis naturæ & essentia, ut sine aliqua dependentia à Deo existere non possit. Et hic sensus est verissimus, probaturque optimè ex natura entis participati. Inde vero non fit, actualement ipsam dependentiam esse de essentia, sed solum cōditionem seu imperfectionem illam, ob quam talis natura eget dependentia, esse essentialē. Quod patet, quia licet sit de essentia creaturæ, ut pendeat à Deo, non tamen ut pendeat à solo Deo, aut (quod idem est) ut pendeat per dependentiam dicentem habitudinem ad solum Deum, quam uis etiam possit per talem dependentiam sufficienter pendere: ergo non determinat sibi essentialiter certam dependentiam, sed solum conditionem, aut indigentiam dependentiæ.

Atque hinc constat primò, falsum esse primum illatum illius sententiæ, nam res, quæ propriè creatur, non determinat sibi aliquam determinatam dependentiam omnino immutabilem ac inseparabilem, ut probauimus. Secundò constat, falsum etiam esse secundum & tertium illatum illius opinionis, quia etiam dependentia à solo Deo non est essentialis, aut prorsus immutabilis in omni re creata. Aliàs res omnes, & formæ, & accidentia penderent à Deo nunc & semper per aliquam dependentiam essentialē ac immutabilem respicientem solum Deum: quia ex se aptæ sunt sic dependere, & hoc satis esse posset ad earum existentiam, ac denique, quia sunt veræ creaturæ producibiles ex nihilo. Ex quo vltierus sequitur primò, in omni formarum productione adm sceri veram creationem cōtra ea, quæ supra probata sunt, & quæ docet D. Thom. prima parte, quæst. 45. artic. 8. Sequitur secundò agentia creata, vel nihil agere, vel actum agere: vel saltem non attingere efficiendo ipsas formas, vel substantiales, vel accidentales. sed ad summum modos vel vniones earum: solumque Deum creare omnes formas. Vnde vltierus sequitur tertio, nullam esse naturalem rationem, ob quam potius aliæ formæ desinant esse per separationem à subiecto, quam anima rationalis: quæ omnia sunt contra veram Philosophiam, & sanam doctrinam, velati tractauimus in 3. Tom. 3. part. disp. 9. sect. 1. versus finem.

Et ex his & ibi dictis satis constat falsum etiam esse quartum illatum illius sententiæ: nam illa ratio, quæ ex dependentia essentiali & immutabili infert, non posse dari instrumentum creationis, nititur falso fundamento: imò apertè petit principium, nam supponit de ratione creationis esse, ut sit dependentia à solo Deo, quod probandum erat. Adde, quod auctores illius opinionis coguntur ponere in rebus generabilibus simul duas dependentias, vnā essentialē à solo Deo, & aliam quasi accidentalem (connaturalē tamen) à causis creatis: ergo licet res ingenerabiles habeant essentialē dependentiam à Deo, & non habeant connaturalem ab agente creato: nihilominus posset Deus supernaturaliter facere, ut fierent ab agente creato per dependentiam quasi accidentariam & præternaturalem. Sic enim gratia, licet habeat dictam dependentiam essentialē, iuxta illam sententiam, & non habeat aliam dependentiam connaturalem, nihilominus fit supernaturaliter per sacramēta: ergo ita dici posset de angelo quantum est ex vi illius rationis: illa autem secunda dependentia esset vera creatio, quæ esset actio, nisi dicatur talis angelus fieri ex se ipso, quod improbabile est: illa ergo ratio multis modis est inefficax, falsumque habet fundamentum.